

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Miten vahvistamme demokraattista osallisuutta ja yhteisöllisyyttä?

10.11.2022 Joensuu

Tiina Kärkkäinen, erityisasiantuntija

Väitteitä lasten osallisuudesta koulussa

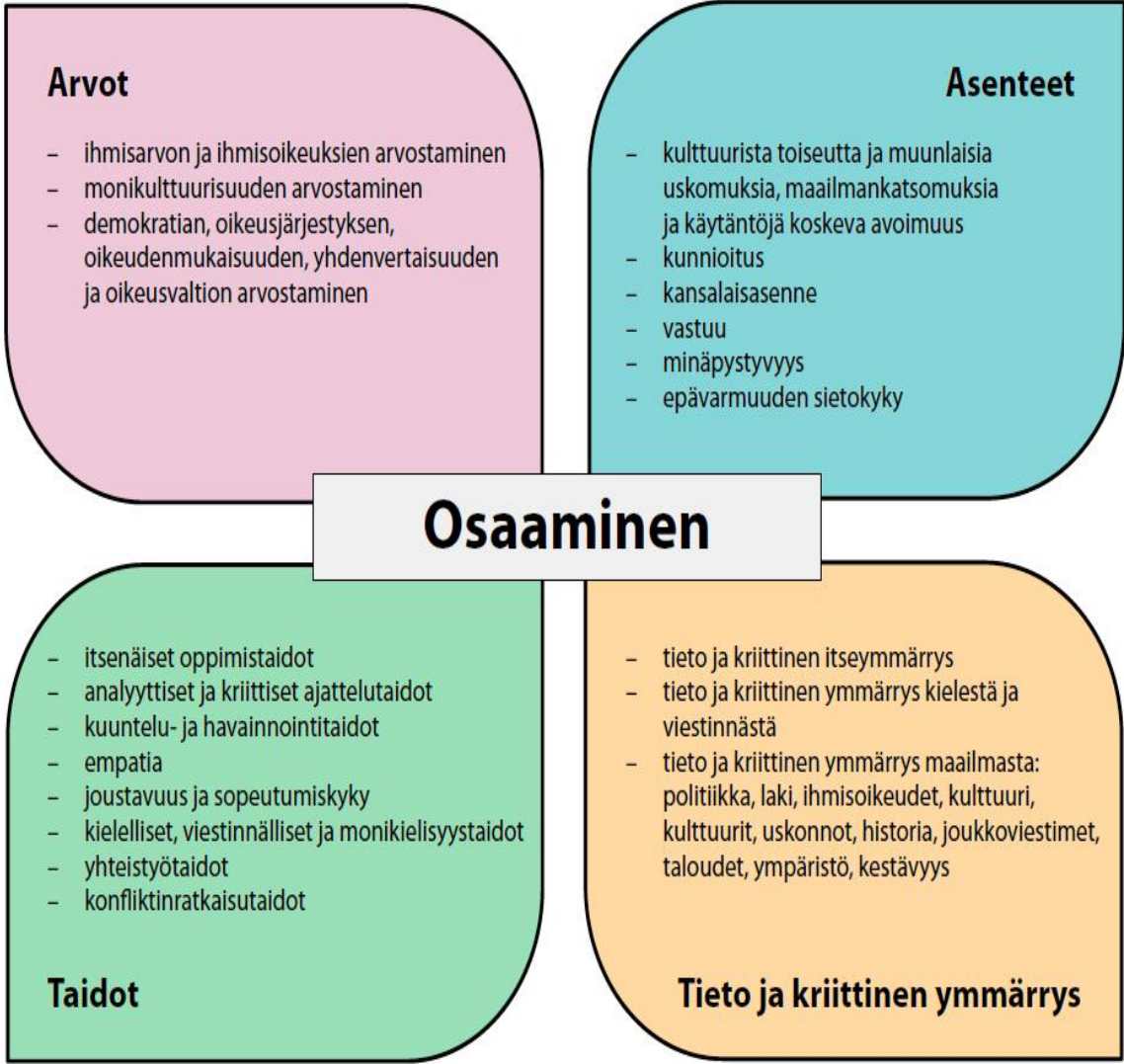
1. Lasten osallisuus koulussa tarkoittaa käytännössä oppilaskuntaa
2. Huonosti käyttäytyvä lapsi menettää oikeutensa osallisuuteen
3. Lasten näkemysten kuulemisen jälkeen aikuinen tekee lopullisen päätöksen
4. Lapselle tulee kertoa, miten heidän osallistumisensa vaikutti lopulliseen päätökseen.
5. Alaikäinen lapsi voi osallistua rehtorin rekrytointiin

Mitä on osallisuus kouluissa ja miten sitä voi lisätä yläkoululaisten mielestä?

(Hyvin sanottu- keskustelufestivaali 30.9.-1.10.)

1. Osallisuus on kokemusta ja tunnetta, jota on usein vaikeaa määritellä ja nähdä. Jokainen tuntee sen sisimmässään.
2. Osallisuus on prosessi, joka ei ehkä koskaan toteudu täydellisesti, mikä pitää myöskin tunnistaa ja tunnustaa. Tavoitteena tehdä tunteille turvallinen tila.
3. Jokaisella on omat tarpeensa, toiveensa ja unelmansa. Tärkeää ilmaista omia tunteita eikä niitä saa vähätellä tai pelätä eikä jättää kuulematta.
4. Kaikkien ihmisten vastuulla on osallistua hyvän hengen rakentamiseen.
5. Saa olla oma itsensä ja on tärkeä osa yhteisöä, tulee nähdyksi ja kuulluksi, voi vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon.

EUROOPAN NEUVOSTON DEMOKRATIAKOMPETENSSIEN VIITEKEHYS, RFCDC (2018)

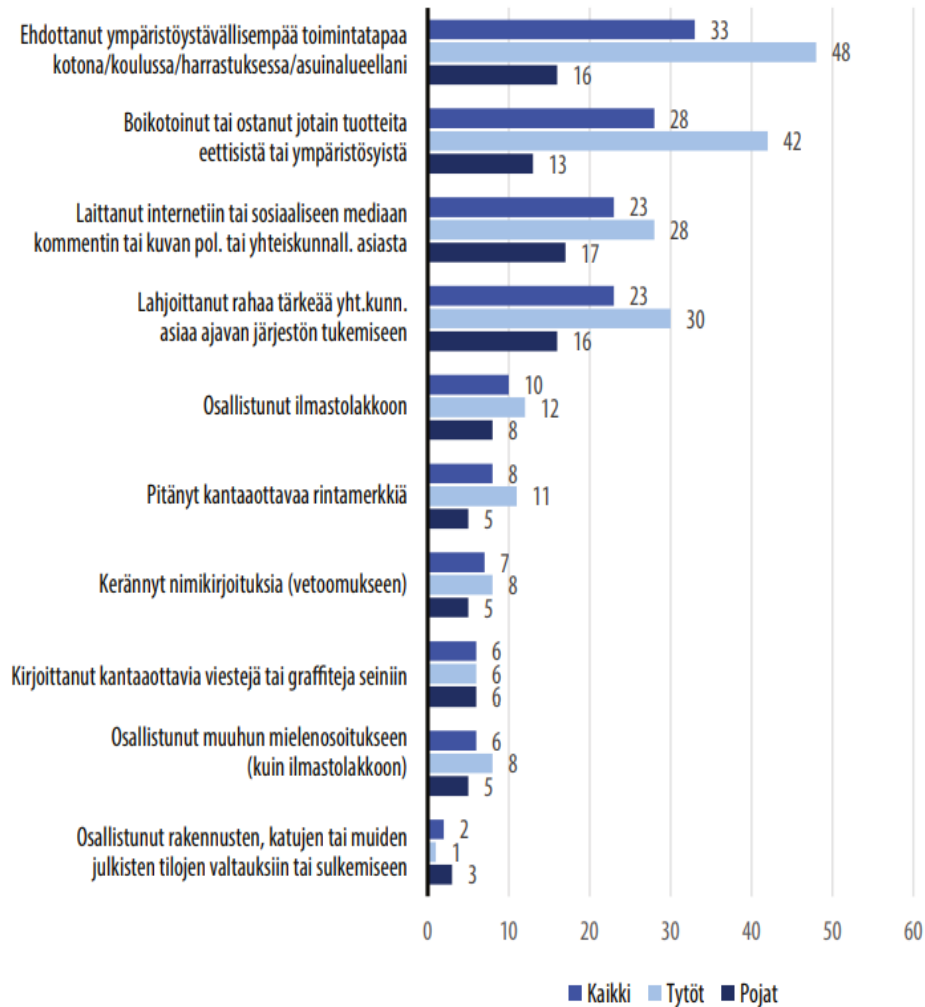
Nuoret kansalaiset – Tilastollinen tutkimus yhdeksäsluokkalaisten kansalaispätevyydestä

Kestilä-Kekkonen ja Tiihonen (toim), Oikeusministeriö 11/2022

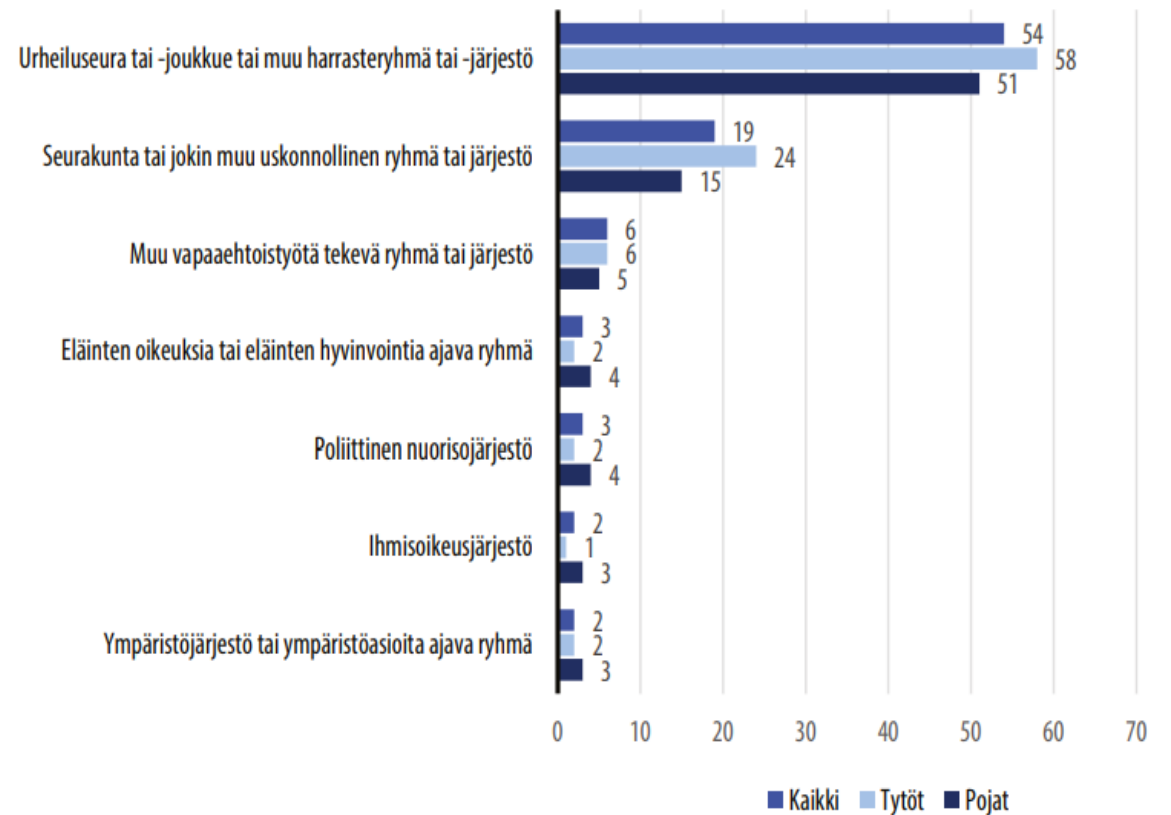
- Kyselytutkimus vuonna 2021, n=5272
- Kansalaispätevyys = Kansalaisten arvio omista vaikutusmahdollisuuksista yhteiskunnassa
- Suomalaisten keskimääräinen poliittinen luottamus on Euroopan korkeimpia, mutta heidän arvionsa omista kyvyistään vaikuttaa politiikkaan Euroopan heikoimpia.
- Tutkimus avaa yhdeksäsluokkalaisten nuorten kansalaispätevyyden yhteyttä perhetaustaan, peruskoulun opetuskäytäntöihin ja (tulevaan) poliittiseen osallistumiseen.
- Linkki tutkimukseen: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164281>

Nuoret kansalaiset

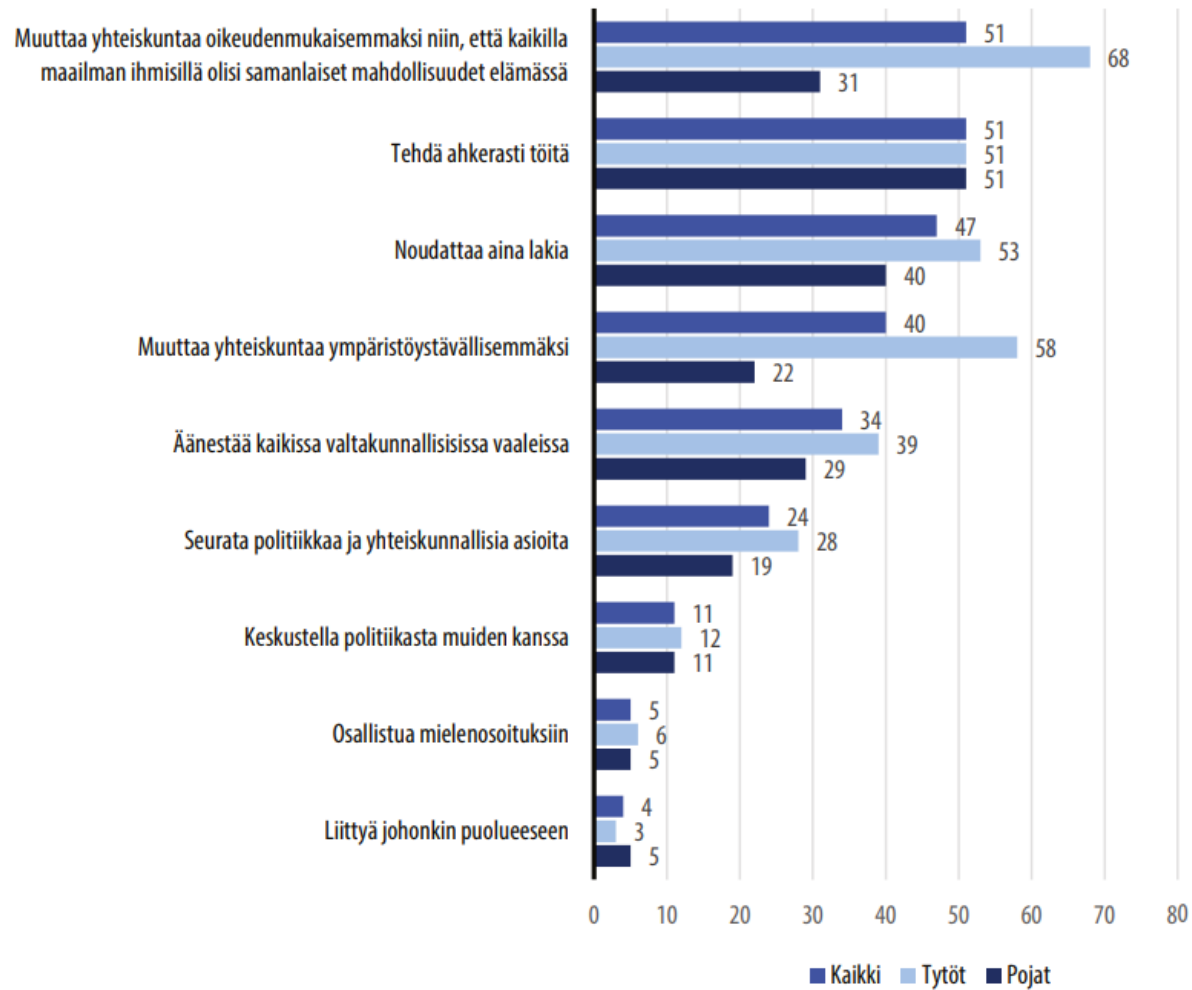
Kuvio 26. Oppilaiden osallistuminen yhteiskunnalliseen toimintaan sukupuolen mukaan (% on tehnyt).

Kuvio 25. Osallistuminen aktiivisesti järjestön toimintaan sukupuolen mukaan (% vastaajista).

Kuvio 27. Kuinka tärkeää aikuisena on tehdä seuraavia asioita? (% hyvin tärkeää).

Koululla on merkitystä kansalaispätevyyden kehityksessä

- Yhteenvetoa:
 - Luokan avoin ja moniarvoisuutta kunnioittava keskusteluilmapiiri
 - Opettajan rohkaisu ja vahva kannustus keskustelemaan politiikasta avoimesti ja etsimään tietoa
 - Aihetta olisi tärkeää tutkia tarkemmin nuorten osallisuuden ja osallistumisen vahvistamiseksi olisi tärkeää tutkia aihetta tarkemmin
 - Peruskoulujen demokratiakasvatukseen olisi hyvä tuoda entistä paremmin kansalaispätevyyttä edistäviä käytäntöjä

**MIKÄ ON MIELESTÄSI TÄRKEIN
ASIA DEMOKRATIA- JA
IHMISOIKEUSKASVATUKSESSA?**

A decorative graphic consisting of thick, wavy lines in blue and green, curving across the bottom and right sides of the slide.

Mikä on tärkeintä demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksessa? (6.9.2022 UNESCO-KOULUT)

- Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus on punainen lanka läpi sisältöjen – ei irrotettavissa opetuksesta
- Kuulumisen ja osallisuuden tunteen vahvistaminen
- Tasa-arvo, osallisuus, monikulttuurisuus
- Turvallisen ja luottamuksellisen ilmapiirin luominen
- Opettajien rohkeus ”puolustaa” demokratiaa
- Monet näkökulmat: koulutuksen järjestäjän, opettajan ja oppilaan näkökulmat

Turvallisuus ja demokratia

- Lapsen oikeuksien viikko 14-20.11.2022, teemana lapsen oikeus turvallisuuteen
- Sanna Marinin hallitusohjelman yksi strateginen kokonaisuus on turvallisuus

3.3. Turvallinen oikeusvaltio Suomi

"Kansalaisten turvallisuus ja myös turvallisuuden kokemus ovat suomalaisen demokratian ja hyvinvointiyhteiskunnan ydintä"

Koronapandemian seurauksia

- ”Olen huomannut, että kaikkialla ei olekaan niin turvallista kuin luulin.”
- ”Tietoisuus kaikesta mitä voi tapahtua on kasvanut.”
- ”Ukrainan ja Venäjän välinen tilanne ja Suomen Natoon liittyminen mietityttää.”
- Verkkokysely 5/2022, nimettömänä 12-18- vuotiaita, n = 1130

Lähde: Lapsen ääni 2022 kyselytutkimus, Pelastakaa Lapset ry

https://pelastakaaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2022/10/26102145/lapsenaani2022_raportti_web.pdf

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

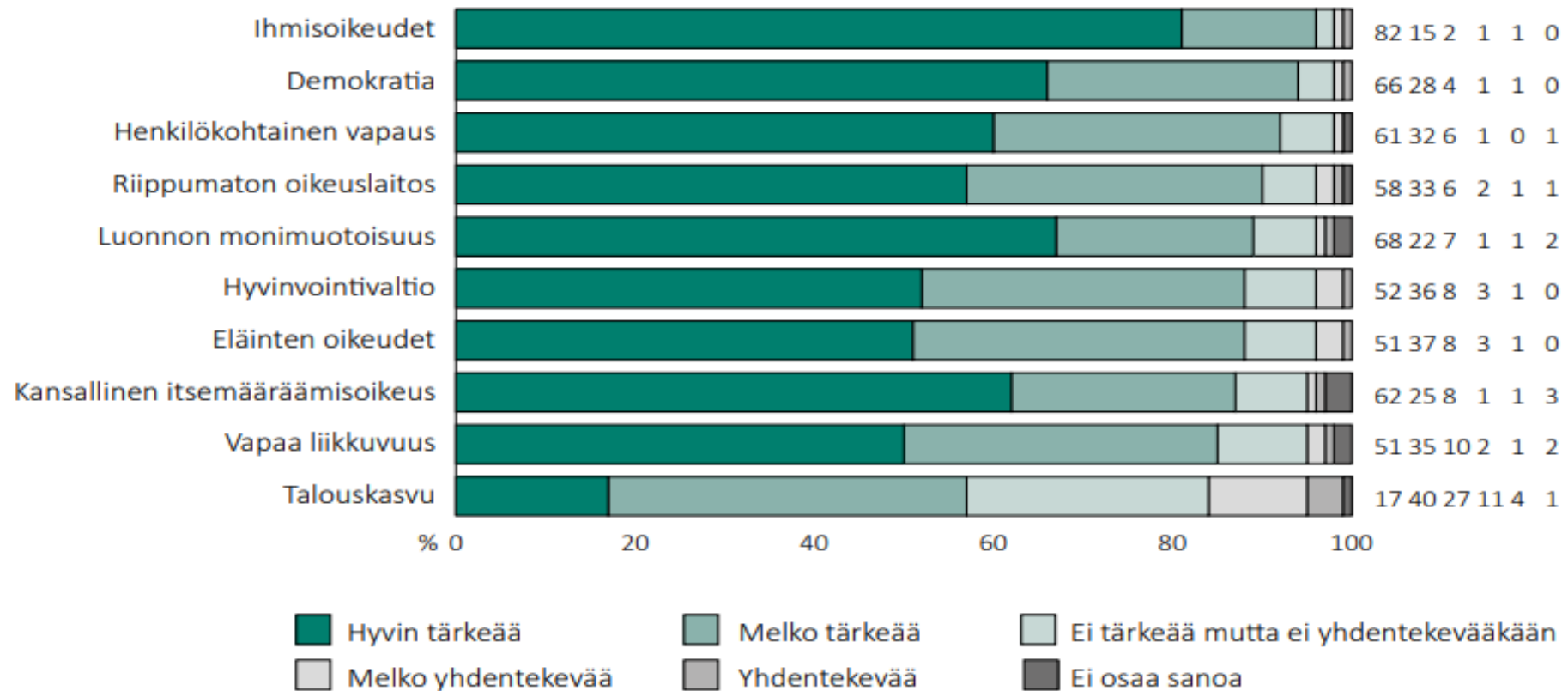
Ideoidaan teemapäivä osallisuudesta

<https://padlet.com/tiinamkarkkainen/oo1a3kndu6klfami>

Nuorisobarometri 2021

Tomi Kiilakoski(toim.)

KUVIO 11. 'KUINKA TÄRKEÄÄ ON SÄILYTTÄÄ SEURAAVAT ASIAT KEINOLLA MILLÄ HYVÄNSÄ?'

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Kiitos

Tiina Kärkkäinen